

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 2206

Tarih : 28.09.2023

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

Kars Milletvekili
Yeşil Sol Parti

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlköğretim Ve Eğitim Kanunu İle Milli Eğitim Temel Kanununda Kamusal Destek Programı Kapsamında Çocuklara Tüm Okullarda Bir Öğün Beslenme Desteği Verilmesine Dair Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ederim. 28.09.2023

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

Kars Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Tarih: 3-10-2023	Esas No: 2/1596

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
2 8 Eylul 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
2 8 Eylul 2023
No: 1291939

GENEL GEREKÇE

Açlık sorunu oldukça karmaşıktır ve birçok faktörün bir araya gelmesiyle ortaya çıkar. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, açlığı, yetersiz kalori alımının neden olduğu fiziksel bir his olarak tanımlar. Yetersiz beslenme, enerji, protein veya temel vitamin ve minerallerin eksikliğinden kaynaklanabilir ve birçok faktörün birleşimiyle ortaya çıkabilir. Kötü beslenme, yetersiz ve aşırı beslenmeyi içerir, obezite de bu sorunların bir parçasıdır.

Gıda güvencesizliği, yeterli ve sağlıklı gıdaya erişim eksikliğini ifade eder ve yetersiz beslenme ile aşırı beslenmenin çifte yükünü taşıyabilir. Bu sorunları tanımlamak için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir, örneğin, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü tarafından önerilen ve Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan "Yaşamsal Açlık Göstergesi" gibi yöntemler bu amaçla kullanılabilir.

Anne karnından başlayarak erken çocukluk döneminde sağlıklı beslenmenin, çocukların gelecekteki sağlığı ve gelişimi üzerinde büyük önem taşıdığı uzmanlarca vurgulanmaktadır. Özellikle, bu dönemde yetersiz beslenmenin çocukların beyin gelişimini olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir.

Okul yılları, çocukların sağlıklı beslenme ihtiyacının karşılanması açısından önemli bir dönemdir. Sağlıklı beslenmenin, çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Ancak okul çağındaki çocuklar, beslenme konusunda genellikle sorunlar yaşamaktadır. Bu nedenle, çocukların beslenme ihtiyacının kamusal destek programlarıyla karşılanması büyük önem taşımaktadır. Okullar, çocuklara sağlıklı beslenme desteğinin sağlanması için uygun bir platform sunmaktadır.

Türkiye'de çocuklar yeterli ve dengeli beslenememektedir. Bunun başlıca nedenleri ekonomik faktörlerdir. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, yoksulluk, işsizlik, enflasyon, gıda kalitesizliği gibi faktörler, birçok ailenin sağlıklı beslenmesini ve gıdaya erişimini olumsuz etkilemektedir. Son 3 yılda gıda fiyatlarında önemli artışlar yaşanmıştır, bu da beslenme sorunlarını derinleştirmiştir. Yapılan çalışmalar, yetersiz ve dengesiz beslenmenin çocukların dikkat sürelerini kısalttığını, öğrenme güçlüğü, davranış bozuklukları ve okul devamsızlığını artırdığını göstermektedir. Çocukların okula aç gitmesi gibi sorunlar, çocuk açlığının artmasına, okuldan alınmalarına, çocuk işçiliğinin yaygınlaşmasına ve erken yaşta zorla evliliklere yol açmaktadır.

2022 TÜİK Türkiye Çocuk Araştırması Raporu, çocukların temel gıda gereksinimlerini karşılamakta güçlük çektiklerini vurgulamaktadır. Bu rapor, çocukların büyüme ve gelişme için gerekli besin maddelerini yetersiz miktarlarda tükettiklerini açıkça göstermektedir.

Özellikle, her sekiz çocuktan birinin protein kaynakları olan et, tavuk veya balık tüketebildiği görülse de, on çocuktan birinin kuru baklagilleri (fasulye, nohut, mercimek vb.) günlük beslenmesine dahil edebildiği görülmemektedir. Bu durum, çocukların hayati öneme sahip olan besin öğeleri açısından eksiklik yaşadığını göstermektedir. Demir, çinko, folat, B12 vitamini gibi bu önemli besin öğelerinin eksikliği, çocukların sağlık sorunlarına daha açık hale gelmesine ve aynı zamanda okul başarılarının olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır.

Beslenme durumu gözlemlenirken, çocukların ihtiyaçlarını izlemek ve gerektiğinde müdahale etmek için yeterli sayıda ve nitelikte sağlık personelinin eksikliği büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu hem birinci basamak sağlık hizmetlerinde hem de okullarda geçerlidir. Dolayısıyla, çocukların beslenme gereksinimlerini karşılamak ve sağlıklı büyümelerini desteklemek için daha fazla kaynağa ve etkili politikalara ihtiyaç vardır.

Türkiye'de Çocuk Koruma Kanunu, çocukların yaşamı, gelişimi, korunması ve katılım haklarının güvence altına alınması gerektiğini belirtmektedir. Ülkenin nüfusunun %26,5'i 0-17 yaş aralığındaki çocuklardan oluşmaktadır. Bu oranın gelecekte düşmesi beklenmektedir. Çocuk nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, %25,1'inin 0-4 yaş aralığında, %29,4'ünün 5-9 yaş aralığında, %28,5'inin 10-14 yaş aralığında ve %17,0'sinin 15-17 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Türkiye toplumunun %22'si 0-14 yaş aralığındadır. Bu, kadınlarla ve çocuklarla ilgili kamusal destek programlarının sosyal refahın artışında büyük öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Okul yemekleri, çocukların sağlıklı beslenme ihtiyacının karşılanmasına yönelik önemli bir adım olarak görülmektedir. Ancak Türkiye'de okul öncesi dönemde ve okullarda çocukların sağlıklı beslenmesini sağlamaya yönelik etkili kamusal programlar yetersizdir. Sonuç olarak, çocukların beslenme ihtiyacının karşılanması, halk sağlığı, bireyin sağlığı, toplumsal eşitlik ve uzun vadeli toplumsal fayda açısından büyük önem taşımaktadır. Kamusal politikaların çocuk sağlığına odaklanması gerekmektedir.

Toplumun sağlığı, refahı ve eşitliği için en önemli adımlardan biri, okul öncesi, anaokulu ve ilkokul çağındaki çocuklara ücretsiz sağlıklı beslenme imkanı sunmaktır. Bu beslenme destek programları farklı yaş gruplarını hedef alabilir: bebeklerden başlayarak hamilelik dönemini de içeren ilk bin gün, 2-5 yaş aralığındaki çocuklar, ilkokul çağındaki öğrenciler ve diğer kademelerdeki tüm öğrenciler.

Okulda ücretsiz beslenme programlarını hayata geçirmek için dikkate alınması gereken birkaç önemli etken vardır. Okullarda çift devre eğitimi sona erdirmek için yeni okul inşaatları

yapılmalı ve öğretmen-çalışan atamaları hızlandırılmalıdır. İlk ders saatlerinde öğrencilere beslenme fırsatı verilmelidir. Her gün beden eğitimi dersleri düzenlenmelidir. Fiziksel aktivitenin öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğu ve obezite sorununa karşı önemli bir çözüm olduğu bilinmektedir. Okul kantinleri kapatılmalı ve okul mutfaklarına dönüştürülmelidir. Kantinler, sağlıksız gıdaların tüketildiği ve obeziteyi teşvik eden mekanlar olma eğilimindedir. Fiziki imkanları uygun olan okullarda yemekhaneler tekrar işler hale getirilmelidir. Fiziki imkanları yetersiz okullarda ise Milli Eğitim İl ve İlçe Müdürlükleri bünyesinde merkezi yemekhaneler oluşturulmalıdır. İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına sağlıklı beslenme, ekoloji ve gıda güvenliği dersleri eklenmelidir. Okullarda ebeveynlere yönelik sağlıklı beslenme ve gıda güvenliği eğitimleri düzenlenmelidir. Çocukların sağlıklı büyüme ve gelişimleri, aile sağlığı merkezleri ve okul idaresi işbirliğiyle takip edilmelidir. Yetersiz beslenen çocukların belirlenmesi ve ailelere ek beslenme desteği sağlanması önemlidir. Okullarda mutfak laboratuvarları oluşturulmalı ve beslenme eğitimleri bu laboratuvarlarda verilmelidir. Halk için anlaşılır bir beslenme rehberi hazırlanmalı ve dağıtılmalıdır.

Bu programın hak temelli bir yaklaşıma dayandırılması gerekmektedir. Hak temelli yaklaşımla, beslenme destek programları yalnızca ihtiyaçların karşılanması olarak değil, toplumsal kesimlerin ekonomik durumlarının güçlendirilmesi, demokratik haklarının bilincinde olmaları ve katılım yeteneklerinin artırılması olarak ele alınır. Bu, çocukları toplumun öncelikli bir parçası olarak görmeyi ve politikalara dahil etmeyi gerektirir.

Sonuç olarak, çocukların sağlıklı beslenmesi, günümüzde ve gelecekteki zorluklarla başa çıkmak için acil bir ihtiyaçtır. Bu, hak temelli bir kamusal destek programıyla gerçekleştirilmelidir. Sağlıklı bir nesil yetiştirmek, barış toplumu için temel bir adımdır ve çocukların bu sürecin merkezinde olması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa ek madde eklenmiştir.

MADDE 2- 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa ek madde eklenmiştir.

MADDE 3- Yürürlük Maddesidir

MADDE 4- Yürütme Maddesidir.

**İLKÖĞRETİM VE EĞİTİM KANUNU İLE MİLLÎ EĞİTİM TEMEL KANUNUNDA
KAMUSAL DESTEK PROGRAMI KAPSAMINDA ÇOCUKLARA TÜM
OKULLARDA BİR ÖĞÜN BESLENME DESTEĞİ VERİLMESİNE DAİR
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 5- Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, oluşturulacak Kamusal Destek Programı kapsamında öğrencilere ücretsiz gıda ve öğün desteği sağlanır. Kamusal Destek Programının giderleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.”

MADDE 2- 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 2- Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, oluşturulacak Kamusal Destek Programı kapsamında öğrencilere ücretsiz gıda ve öğün desteği sağlanır. Kamusal Destek Programının giderleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.